

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО УГАРСКУ на годину 3 ф., по године 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића. За БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ и све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франка, на по године 10 франка, на четврт године 5 франка.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И БЪИЖЕВНОСТ.

Преплата шаље се у наредним нумерама непосредно административци „Гласа Црногорца“ на Петњињу, а може се и картом упутицом на пошту у Београд. Дошле шаље се уредништву. Уколико се не праќају.

За огласе шаља се, по простору који заузму из петита, 7 новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новчића. За огласе важе и на дуже пријеме попушта се.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Почетком јануара 1893 године отвара се нова претплата на „Глас Црногорца“. Лијено молимо све оне претплатнике који нам од овогодишње претплате дугују, да нам исту што прије пошаљу. У нашој администрацији правило је, да се лист шаље само претплатницима. За то ко од 1 јануара 1893 године не добије лист, нег му је то знак, да нам од њега јошт није стигла претплата, и нег му је опомена да претплату што прије пошаље, ако жели овај лист и даље држати. *Наредбине без новца никоме се не могу повлачити.*

Лист стаје:

За Црну Гору и Аустро-Угарску:

На годину ф. 3. —
На по године 3. —
На ¼ год. (3. мјес.) 1. 50

За Босну и Херцеговину и све остале земље:

На годину фран. 20. —
На по године 10. —
На ¼ год. (3. мј.) 5. —

Претплатници из Аустро-Угарске (Босне и Херцеговине) нека шаљу своју претплату поштом или лично на гош. Петра Рамадановића у Коштор са овначењем да је за „Глас Црногорца“.

Претплату на наш лист у Србији прима Бр. Срп. отаџинство новина и Ђивкија В. Баложкија у Биограду.

Претплатници с друге стране и из Црне Горе нека шаљу своју претплату у плаћеном до Цетиња писму на Управу Државне Штампарије.

Цетиње, 11 децембра 1892.

Администрација „Гл. Црногорца“.

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“

ДЕВЕТ ВЕСЕЛИХ ДАНА.

Успомене цетињске омладине са излета у Никшићу.

„Што је било, то ће бити: Црногорац побједио“.

И. Петровић Петом.

(Наставак.)

VIII

Бјеше први цик семе зоре.

Ма да је небо било пољојано, онет не пријешаше никаквом ваздушном непогодом. Дан ће бити онако ни сунчан ни кишљив; жаронек божије зврчке талити ће се у оној пријатној хладовини, која настаје у ризини онда, када је магла по планина а облаци по лећу.

Таман да се лијено путује.

Пред гостионицом брата Милије, ко бјеше коњаник, већ држаше добра коња за дизгене; а ко бјеше одређен за кола, погађаше се и уговарање, гдје ће сједити. Коцијани су у толико износили пртљаг и смјешкавали га по колима. Пртљага је било доста, и сувине; али вјешти и погодни коцијани распоредили су све како треба пазећи на удобност и задовољство омладине, а неделајући на то: како ће бити њима и коњима. Ниједан није ни ријечи прословно за то, што су многи омладинци накупували разних усомена из бијелого Оногонта и тијем готово двојетручили ношњу, коју су са Цетиња собом кренули.

У највечанијем миру и тишини све је било спремно и наредно; чекао се само глас: када ће Свијетли Двор кренути, па онда и омладина да крене за њим.

Јасни један метак из пушке са Петрове главеце, који се баш тада зачу пред

СЕДМИЧНИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 18 децембра.

Чуло се, па је извјесно повшарство то једва и дочекало, да је Русија преко њемачког преставника у Софији тражила од Бугарске исплату заосталијех годишњијех рата окупационог дуга. О томе бугарске дугу петроградски „Свијет“ доноси шведехе податке: По берлинском уговору остала су два корпуса руске војске у Бугарској и источној Румелији, док се установи грађанска управа у новој књажевини. Конгрес је одлучио да трошкове ове окупације исплати Бугарска. Ипак Русија није мислила, да тражи ову исплату од Бугара, за ослобођење којих је потрошила милијарде рубаља и стотине хиљада мртвијех и рањенијех. Али послје првога охлађења руске владе према Књазу Александру Батенбергу, бугарска влада, потакнута од Аустрије и Пилгеске, одлучи да се ослободи од овога дуга, да се тијем тобож ослободи од политичко-економске зависности руске. И 16 јунија 1883 би закључена конвенција с руском владом, по којој су трошци окупациони износили 26,120,896 франака, који се имају исплатити у годишњијем ратама од 2½ милиона франака. Но и послје ове конвенције, узимљући у обзир своје много веће трошкове, што је учинила у Бугарској за вријеме окупације у корист благостања народног, гдје долази грађење жељезнице Сплетов-Софија и установе дунавског паробродарства, Русија није намјеравала, да се користи овим новцем. Него тек пошто је коначно прекинула Русија односе са Бугарском; и пошто је Бугарска почела чинити све више дугове; а обзиром на дужност своју, да издржава бугарске емигранте, који су тражили прибојашта у Русију, руска влада је занекала исплату окупационојех трошак 1889 преко њемачког преставника у Софији. Г. 1891 оста-

гостионицом брата Милије, диже и покрену свакога.

— Азур!.. Господар мину!.. Сиједај!.. Јани! — посекло се дружина и у трен од ова све је на своме мјесту сједило.

— Хвала вам браћо, лијена вам хвала! — рећи ће брат Милија износићи пуну боцу славовице и пружајући је вођи Томашу.

Узе вођа, па се за њим изредисмо и и сви остали.

Писмо, па кренуемо.

Намјера нам бјеше: потјерати што брже и унитати без икаква заговора више, да суетинисмо Господара са Свијет лијем Двором.

Јест; али коме нијесу случајеви и прилике намјери често пута оспорице?..

— Чекај, омладино! Из Оногонта није Срби још никад без ручка кретао; ако му је било рано, да га овдје погропи, оно су му га Оногонтани за пута спремили! — рече њеко из гомили Никшићана, који се бјеху искупили на самоме паласку из вароши код славовука.

Обрнемо се; а то — где! — четири Никшићанина седјели на четири ражља четири печена овна, па их етали смије штати на четворо кола — ручак Цетињскеј омладини.

— Хвала! по ето пута хвала данас и довијек! — завикасмо са кола и са коња.

— Из Никшићкијех подрума вина и ракије! — вичу једни пружајући на кола пунане ботиње пића.

— Од Никшићке испилице симита хљеба бијелого! — наставаљају други до- давајући на кола обилате погаче хљеба бијела као сунце.

— Хвала! —

— Живјели Никшићани! —

— Живјела омладина! —

— Збогом!.. збогом!.. —

— Ура! —

ло је било тога дуга преко 12,000,000 франака, и сада би требало да се од њих плати око 8,000,000, и о томе се повуца сада ријеч повела. Противу ове руске тражбе бугарска влада износи оставштину митрополита Панарета Рашева и архив биоградског бугарск агенства. Рашев је живио у Румуњској као емигрант под руском заштитом, и завјештао је знатну суму новаца на добротворне заводе у својој отаџбини. Повац се овај налази у рукама руског посланства у Букаресту, које ће издати ту суму тек оној бугарској влади, која буде Јевропом призната. А тако исто стоји ствар са бугарским архивом, који је био предан руској мисији у Биограду, кад је Србија заратила са Бугарском: руска влада га не може предати него само законитој влади бугарској. Али „Свијет“ мисли, да тијем бугарска влада само тражи, да добије времена, докле прими од лендербанке из Беча новац на рачун новог зајма од 150 милиона.

Односно познатог еулињског инцидента с рускијем паробродом „Олгом“, руски посланик Фонтон у Букаресту предао је румуњској влади ноту, којом тражи: свечано извињење за груби поступак румуњске квантинске власти, да се ода почаст руској застави и да се збаци заповједник румуњског брода, с ког је на „Олгу“ пуцано.

Уз то ницу из Букареста петроградском „Н. Времени“, да престолонашљедник румуњски није одио у Петроград, да учини посјету руском двору, и да неће одити ни послје свог пира за то, што то у Петрограду не желе. Тако се тумачи, за што румуњски престолонашљедник није ишао у Петроград одма послје вјеридбе његове са пилгеском пришезом едипуринком, сестричном Царевом, као што смо дошјели бројојавну вијест у своје вријеме, да ће поћи.

Настависмо пут, а пушке са Оногонта зациктале. Подвикнуемо се и ми, па им одговорисмо. Загрмља на свакој страни као да се небеса проламају. Черехода бјесмо одмакни, а уклаци и пушке још не бјеху прекинули.

Тако су Никшићани испратили Цетињску омладину; тако им је Цетињска омладина захвалила.

Водећи се оним пољем пут Пријесне, обрнуће се Срба Злопоглеђа, па ће рећи:

— Ето сада се најјесине виде тврда Чађавица и крвави Мушовића шапци! —

— Немој само мисли о твојем јунаштву причати тако ти Бога! — предуриједиће га господин савјетник, који се бјеше већ толико ослободио, да се је са сваким могао по вољи шалити и доскавати. — Јер право да ти кажем: воли бих сада слушати причу за онога шоврљанта и Божа механдију кад су се давијали пред капетаном у Никшићу, него етошину твојих мука и ратовања! —

— А што је то било д е ш у ж о ? — унштаће мали Радојица г. савјетника.

— Богме — настави господин савјетник — осудно капетан механдију Божа, да плати четири талијера глобе за то што је забео некога шоврљанта. Боже одмах извадио четири талијера, па их ставио пред капетаном. Тада ће капетан рећи: — „Е, ђецо, вапа је давија свршена! Хајте с Богом; али по сансега будите мирни!“ —

— „А коме ће та четири талијера?“ — уншта шоврљант.

— „Мени!“ — одговори капетан.

— „О хо! хо! лијена суда, капетане! Боже мене ногу у д. . . е, а теби четири талијера! — примјети сиромаш шоврљант чешућа се иза уши.

Настаде читави смјех.

— Овај ће се онет претворити по-

Све су ово знаци трајања исте хладноће између Букареста и Петрограда, која се оназила приликом прославе Краљевог јубилеја у Букаресту; а што је још значајније, те односе нијесу могли да поправе ни конзервативши, који су се у влади утврдили и који се у Румуњској одликују русофиљством, те су од њих зазирали многи политичари тројнога савеза.

Особито се нијесу били обрадовали у Бечу и Будапешти доласку на владу конзервативне странке у Румуњској, прво због трговачког уговора, који се није могао склопити ни док је била либерална влада, друго због румуњског питања у Угарској. Ми смо штогод доносили о томе питању, које све једнако постоји, и које ће постојати док се Мађари не одреку тежње помађаривања румуњског народа у Угарској. Отпор угарскијех Румуња налази паравног подржавања у краљевини румуњској, гдје се сада налазе патриоти румуњски из Угарске Раџију, Лукавију и Корокан, које Угарска влада прогони, а којима справљају у Румуњској свечане банкете. Но „П. Лојд“ се тјеша тијем, што од тијех демонстрација стоје далеко веће владајуће странке, и што је сам министар Лаховари у камари рекао: „Влада би морала бити злочиначка, кад би се она хтјела користовати са приликама у Трансванији, да за своју популарност умножи страдање наше браће“. Али што се тиче трговачког уговора и још нема изгледа да ће Аустро-Угарска успјети у Румуњској.

ФРАНЦЕСКА КРИЗА.

Панањска фера заштрује се од дана на дан све то више. Сваки дан има нових озвирљеница, сваки дан на ново компромитираних политичара. Превијер је врховни прокуратор републике Тапон затражио од коморе и сената дозволу, да емије судбено прогонити пет заступника и пет сенатора. Ти заступници јесу: Маурицо

којијем ђаволом! — рече Војвода Дојчин.

— Не бу де шуко и де абано! — обећа господин савјетник.

— Вада ни је већ и тај твој де шуко и де абано досмрдио! — Некодици Срба Злопоглеђа очи на господина савјетника. — Зајета ја не бу више о јунаштву, ма ни ти о томе твојем шуку и бану, ако се не мислиш за језик угрети.

— Добро! дај овамо руку! — позва господин савјетник Србу Злопоглеђу.

Пружисне један другоме руку и ухватише вјеру.

То њихово затијешање одобри сва дружина и то из гласа са особитијем задовољством, да се већ једном опрости од Србина досадна јунаштва и од савјетникове лудорије шука и бана.

— А што хоћаше ти збиља да оно причаш о Чађавици и Мушовића шапцима? — приштаће један из дружини Србу Злопоглеђу, кад бјесмо већ прешли Пријесну и обрнули уза страну.

— Оно наредно Господар, да се те тврђаве на јуриш узму — отпочише Срба. — Војска, којој бјеше та част и повјерење Господарево у дио пануло, бјеше се одушевила и разрадовала као да ће на свадбу у сватове. Све бјеше кренуло еталном одлуком: али да освоји, или да погине. Господар стојаше крај пута на једној међи. Мимо њега пролазаху војници.

— Гледајући те јакокриле соколоне, како пролијећу зорно и весело, Господар се трзао и мијењао сваки час.

— „Збогом, Господару!.. и опрости ако смо ти када што скривили!“ — викаше војска у ономе мимогреду. Бојећи се свака да не погине — беа Господарева опрштаја.

— Проклет час и ура што сам Господар, да не могу с овиме јунацима у бој, на мегдан! — исправи се Господар

Роувьер, бивши министар финансија; Јулес Рош, бивши министар трговине; Емануел Арне, Digne de la Faucounerie и Антон Прост. Сенатори пак јесу: Алберт Греви, Леон Реналт, Теветет, Берал и Девес.

Непосредни повод судбени прегону ових чланова парламента да је околност, да су се тобож уништени талози много спомених чекова куће Тиере у истину нашли и да се налазе код суда. Ова је околност јављена председнику истражног повјеренства Брисону. На тим талозима била су убљежена имена плаћеника или у цијелости или у почетним словима. Та имена споменута су горе.

Писмо што га је упутио врховни прокуратор републике Тапон председнику коморе и сената, спомиње, да су Карло Десене, Мариус Фонтанес, Санселеро и Коти уапсени ради подмићивања у предмету издања парламенских ереџака. Тачајем поступка нашли су се споменута чекови и талози, по којима се чини, да су горе споменута заступници и сенатори примили новаца. Нужио је с тога, да их суд пресуди на се моли, да се обустави њихов имунитет и они изруче суду.

Председник коморе Флокет прочитао је писмо Тапону у сједници од 20. о. м. те упутио, кад жели комора да о том одлучи у одборима? Многобројни гласови клинудли су на то: Одмах! Код гласовања дивљем десетом није се ни једна рука дигла против тога.

Услијед овог закључка сједница је прекинута а одбори су одмах стали расправљати о ствари.

Сличан поступак био је и у сенату.

У 1/2 сати настављена је сједница. Спано општинско едекло се је на галерије. Све је чекало панетонфу на резултат. Извјештаје одбора Милерад изјавио је за тим, да су одбори једногласно одобрили, да се есенцијара заступнички имунитет споменутих заступника. Захтејев за судбени прегон још није осула, а вогум коморе под свим је увјетима доказ, да она жели у предмету створити јасност.

На то је говорио Арне, који тврди, да није ништа скривано и да ће изаћи побједником из ове кушње.

С више интереса слушало је општинство Роувьера, још недавно министра финансија. Он се чуђи поступку, којим се оптужују заступници још прије, него ли се пресуду шају. Тек неки дан споменуо је министар председник Рибор његове задуге за земљу, а данас га већ прогони суд под извиком, јер се је тобож на једном чеку нашло почетна слова његова имена. Од када су почетна слова доказ? Писмо оног чека плаћен је гоен. Власту, шта се може још при том питати? Он оштите, да је тајне фондове владине, кад је преузео владу, нашао нецрињене, а то је познато, да се без новца не даде владати. С тога је као министар председник замолио своје особне пријатеље, да му прискоче у помоћ новцем, да узмогне бранити републику. (Немир.) Што је он урадио, учинили су сви политичари. Оно очигледно био је намијењено истражном повјеренству, али кад га еде, даје га сад јавно у комори. У септалом је спреман, да за своја дјела одговара сваком суду, јер није имао од парламенског друштва ништа изравних ништа неправних особних

пробитака, на није ни шкодио друштвеним интересима.

На то је комора једногласно прихватила, да се укине имунитет негорних заступника.

Дерууде је затим захтелио интервјуирају о мјерама дисциплинарног вијећа почасне легије против Корнелија Херца.

По жељи министра председника Рибора довела се је о том одмах дебата.

Дерууде тврди, да Херц не може више остати члеником почасне легије. Он је био најважнија особа у земљи и држао све узце владе у својој руци новцем. (Бука.) Дерууде напада за тим Клеменса, који је имао свезак с тим Херцом. Шта га, зашто је Херц предао журналу „Justice“ 200.000 франка?

Клеменс одговара, да нема писаних доказа своје невиности, по сав његов живот отворена је књига. Он ужива као повиклар поштовање. На сумњичења не може одговарати, али ће затражити особну задовољност. Херц је служио домовини — јер он је рођени Француз из Бесансона — као војник и као дечак. Али Буланжер бијаше његов пријатељ. Сада буланжери клевету заступнике и узнемирују земљу. У осталом, ко ме објектује, да сам ја Херца у ичем подупирао и домовину издао каквом заштитом тог човјека, тај наросто заке. (Настаје силна бука.)

Иза тога говори у велику буку буланжери Мржавој, који називаје Херца агентом тројног савеза. Пошто су још неколико ријечи измијенили разни заступници, изјављује министар правосудја Буржоа, да се није почасне легије већ овим предметом бави.

Пошто се Дерууде задовољује изјавом владе, предмете је ријешен и сједница закључена.

У сенату није било сједнице, јер је влада била у комори.

Што се тиче особа оптужених парламентарца, има међу њима пет бивших министара. Морис Рувије поријеклом је швајцар. Има му 51 година а био је више пута министром. Год. 1887 био је министар председник. У Лубетову и у садашњем Риборовом министарству био је министар финансија и то најбоља министар ове струке, кога је Француска имала послје Леона Сара. Компромитирани су га његови суверјери Рајнах и Кремасе.

Жил Рош био је министар трговине у задњем кабинету Лубетовом. Прије био је сурадником Клеменсовог листа „Justice“. Застига грид Шамбори у комори. Има му 52 године.

Антон Пруст завршио је 60. у години. Био је интимус и тајник покојног Гамбете, који га је име овао министром лијепијех умјетности у свом министарству. Особито је судјеловао код изложбе в. 1889.

Жил Деве завршио је 55 година, био је у Гамбетини министарству министром пољоделства, а у Даклеревовј влади министар правосудја.

Чети оптужени есенцијар јест Тхевел, који је био министром правосудја у вријеме, кад су протогали Буланжера. Буланжери га за то мрзе. Да је Буланжер прихватио, сад би био доживио одмазду.

Од осталих оптужених парламентарца најзнатнији је сенатор Леон Реналт,

који је за вријеме Тјера и Макмахона пет година био позидијним префектом у Паризу. Реналт је извршен одјетник; пре вадио је 53 годину.

Алберт Греви, брат покојног председника Гревија, најстарији је од свих; има му 68 година. За председничтва свог брата био је генерал гувернер Алгира.

Ducque de la Faucounerie јест клерикални бонапартиста, има му 57 година, за царства био је подпрефект, а иза пада царства уредник листа „Ordre“.

Сенатор Берал по занату је инжењер. Завршио је 54 годину, био је за рата 1870 префект, а касније до 1883 члан државног савјета.

Заступник Емануел Арне најмлађи је од оптуженика. Тек је завршио 36 годину. Он је заступник Корсије, новинар и писац романа „Задњи бандит“, у ком црта живот на Корзици.

СРПСКИ ПОСЛОВИ У УГАРСКОЈ.

Под овимјем насловом задарски „Српски Глас“ доноси овај лијепијан чланак, који заслужује да га сви српски листови прештапају:

Српско-православни црквено-народни сабор у Карловцима разишао се, а главни-га посла није свршио. Није расправљен устав.

Спремали су се из далека за овај посао. У сабору народни представници говорили су на дуго, у оће лијепи и паметно, а нијесу се могли сложити. Држали су и оћу расправу и на кој су се оставили ради новог договорања намећу странака. На томе је остало. На спецјалну расправу нијесу пролази, него је сабор одгођен.

Ово су врло ријетке појаве у парламентаризму. Либа и у другијем саборима, да се неке и врло важне законске основе одбију, или врате на нова проучавања. Али да се једно питање толико потезе, да се потрза, да се о њему толики преговори воде, да се сви заступници и позвани фактори састају е најбољом вољом и помірљивошћу, а на крају разлизе се несвршена посла, то у свијету ријетко бива!

Ми бисмо пристали на ријеч биетрога и умјеренога барона Живковића и рекли би смо клерикалној већини: ето вам свата пријепорна питања и ријешавајте их по својој вољи. Ми бисмо предложили, да се разни предлози, клерикалне и либералне странке, скупе и трескашном одлуче.

Питање је: хоће ли се бирати председник општества или ће председничком бити по праву мјесни парох. А зар не могу чланови општества и пароха бирати за председника, ако је он међу њима најзнатнији? А зашто се не би у пароцима бирао председник, а да у велима буде по праву парох председником? Тако се не би догодило едучај, који је Бурковић испричао, како у једном селу господин „држежи“ општества цијена дрва у господина пароха!

Рекао је Живковић: ето вам све. Али је додао: емо чувајте нам народну аутономију! То је оно широко питање. Широко и замршено, и још не размршено.

јер нема праве добре воље и искренијех намјера.

Епископату треба признати његову власт у догматскијем и строго црквенијем пословима. Не може се замјерити ни Бурковићу, кад се жали, што је у оквиру народне аутономије створено некаквијех четрдесет и девет власти, по неком прећераном демократском духу. Биће установа сувишнијех и неумјеснијех. Ми Срби већ знамо стварати установе по туђијем обрацима, али их се не држимо, јер у нас нема оног духа, прикладног за такве установе, а нема ни срестава.

И прећеране нападале на црквене појавине не можемо одобравати. Ми смо баш, у некијем приликама, осуђивали грдње избачене на црквене старјешине. И у овом сабору било би дечне и за ствар корисније, да су изостављени неки неумјесни приговори и да није било некијех арлекинијех декламација.

Оћи овај посао много се потрзао. Талог је и одвише узмијешан. Сад је требало етишавати. Да се добро расположење не кваре, које је почесено на ово саборисање са свију страна, требало је избјегавати свако задиривање и сваку појаву, која је могла побудити осјетљивости. Трбало је евентуално и заудати неке говорнике уздом страначке дигишине, који већ и тако лудијем бућањем не могу разбирити озбиљнијех питања, за која се хоће знања, науке озбиљне и многогодишње праксе.

Питања су заиста озбиљна. О њима се могло говорити и про и contra са најбољијем развојима. У теорији могло би се дати право и јединијем и другијем.

Али установе се стварају по потребама народа и захтејима времена. Теоријска питања ријешавају разлога цјели еходности.

По досадашњој уредби народ бира 25 посланика (заступника) свештеничког чина у овај сабор. Нови устав мијења ту уредбу и прописује, да свештеничке заступнике бирају искључиво свештеници. Зашто сая та промјена?

Износ се разлози за промјену: како свештеници имају заступати свој стадеж и интересе цркве. С тога треба да свештеници сами и без ичијег утицања бирају своје представнике.

Ови разлози нијесу лоши.

Али против тога етиче се сумња: како би ови заступници, уз владине и још неколицињу заступника, који би се лако могли задобити, а под утицајем владака и државне власти, могли преврнути сву аутономију, коју је народ крваво етекао и крваво одржао. Ми мислимо, да су владине власти еможе уважити ову сумњу, само е тога, што се толико сумња, и без обзира на прошлост и садашњост, у којој су сумњивци тражили доказе. Толико више и тијем прије, ако су ти докази основани. Попуштањем и суеретљивошћу могли су угушити ту сумњу, која је у народу заиста завладала, док су је напротив својом и својијех приврженика учорношћу, само помогли утврдити. А сад народ, наравно, пита: зашто толика учорност, зашто она навала и оне доконице? У народу сад преваљују они, који су викали и брчили. Попуштање пак, колико није било

одржаће побједу!... На ниј, на ми буди весео и добре воље! — заврши старица пружајући Господару из егруљае торбице цунет жежене ракије.

На те ријечи — казују — било је Господару као да му је свануло: примио је цунет, што ракије, па, потапкавши старицу десном руком по рамену, рекао:

— Фала ти, Црногорко; ќе су такве мајке, синови морају побједити! —

— Послије знате како су Црногорци мунши издржали девет крвавијех дана и како ни етопе своје земље нијесу душманину напустили. Мислим за то, да је тај призор, и многи њему елични, послје побудно Књеза пјесника, да „Балканску Царицу“ посвети половини Црне Горе — Црногоркама — заврши мали Радојица.

— Живјеле Црногорке! —

— Живјеле! — прихватише коња ници, а за тијем настави и сва остала омладина са другијех кола.

У тај пар натјеране перјаници предвојени својим командиром, омладине поузданим другом, г. Јанком Вукотићем. У које хоћаху да нас умину, понустише коњама дизгане, ободоме их мамузама, повидише шестопуке, па у видинскоме лету оборнише ватру. Него и омладина је у исти час на ономе утркивању непометено и незадржао напала, тако да су нам се димови изнад кола и кољаника укрштали. Пјеше нас еиња магла притисла што од брзога праха и олова, што од прашине поља широкога, а што од хаче коња и јунака. Дозивају, подмикивају и халакају није било краја. Кад већ једном прекиде палба, а лаки вијор од планине размаче таму:

— Ура! — повика сваки.

— Живјели перјаници! —

— Живјела омладина и њен програм! —

— Живјели борци и јунаци! —
Понудисмо једни другијема здравицу,

и рече, кад га већ јуначки запос бјеше еасвијем овојно.

— Те сам ријечи чуо на Господаре вих еети и тада сам се умјерно, да није толика мука боја бити, колика је мука јунаку бој гледати, а у бој, ма било е каквијех разлога, не моћи улазити — заврши Срба Запогаса.

— А да кад је било на Вучјему Доду — рећи ће војвода Дојини — причали су ми, да је Господар био забравно на ономе јуришу и јуначкоме погону да је Господар, него обд коња, на голем сабљом у руке, прии пред војскама, ала етиче се поеред дима ка' ће у Турке. Да га нијесу ту Црногорци уграбили и на еиду обуставили, Бог зна што би било! —

— Посјевао би главу, на бисмо му дали златну медаљу — о! — гласну се Булалина Тале проз брата од савјетничких кола са својега брда бидеје франца.

На те будаллинове ријечи елатко се насмијасмо, па настависмо даље.

Гледајући оне ласоке и евоке, оне увратке и завратке, који се губе и помаљају цијелом увалом од Церова и покрај Пинских страна, омладина је понављала многе лијепе усмене из јуначке наше прошлости. Особито логор витешкога Књеза Данила на Церову и његово дивљење еи шека војницима били су предметом општега дивљења и одобравања.

Прозлазећи тај богаз нијесмо на миру оставили ни Кчево — тнијездо јуначко. Причање о Вук Мрваљевићу — црногорскоме Вилелму Телу — испунило је омладину оном идеалном љубављу, коју је Мрваљевић у ствари осјећао и есвједочио према својој отаџбини — Црној Гори. Кад је вођа Томаш свршио истиниту историјску причу, како је Вук Мрваљевић воли био претрпити са својијем сином ене муке, на и главу загубити, него дати харач, — на

ни седам пара, — онда је Новаковић Грујица одмах пригодно зајвеао:

Бе азерим! Мрваљевић Вуч!
Лутти амају е Чеза крпавога! —
Благо мајки, која те родила,
И пласону, које те својака: —
Кад не даде харач Горе Црне, —
Већ ти екуље било седам пара,
По јуначка са равана глава
И ене муке од душманске руке!
Твоје муке биле, на шетале;
Седам пара за пјесму остале.
Да те са њих елаје покољена,
Док е Срба и српског имена.

На Богетињима нијесмо почивали, него емо се само лијепак обуставили и то за хајтар познатога дужитеља оних отрђелих реса од струке. Него он ни осмога дана није био бде ереће него ли је био онога другога. Врину се онет на своје мјесто у кола тијем, што се је зарекао, да ће и у изјави своје последње воље оставити на аманет багитињима, да по сваки начин намира те ресе; — јер — вељаше — до сада ми нико кинта није дужан остао, па не ће ако Бог да, ни те ресе од струке.

Одређено је било да се руча на Даливовоме граду, на отоде да се потежи како ћемо за дивни пријепети у Подгорицу, гдје ће се коначити. Омладина је за то грабила, да чим прије досије постављеном циљу. Уз обичну шалу и смијех, пјевање и тутљаву, цутовали смо сваки потпуно весео и расположен. Једино што нам бјеше криво, било је то, што Господар нијесмо могли истаје ни зазрети, а како ли да га еустињемо. Томе је био узрок спремање Никшињскога ручка за омладину.

По и ко ће змаја ухватити!
У Славевој Гори еуетаго нас је г. Филип Петровић на његову бијесну хату четвртаку. Омладина му је одмах понудила мјесто у колима; али г. Филип воли јахати,

тешко с једне стране, толико није било тешко ни с друге. Свештеници, и ако из народ бира, не ће се огријешити о цркву своју. У узгоју и рукополагању владице имају довољно јамства. А ако им то није довољно, ако су та јамства лоша, е тад им није нико крив!

На овај начин треба расплетати сва она нерасплетена питања, која су новијем уставом потакнута. Народ не устаје против владице и свештенства, него он пита где су му народне владице и где му је народно свештенство, и зашто они траже промјене постојећих уредаба?

Источна православна црква сасвијем се другачије развијала и са свијем су другачији њени основи од цркве западне, римско-католичке. Ова је црква централистична; из њених уредаба сасвијем је искључен свјетовни елемент. На ипак и ова црква, са врховијем и великијем првосвештеником, погађа се и пошита народној струји у Француској, без штете за свој углед и своја права.

Православна црква, или ти право славне цркве, признају свјетовни елемент и у црквенијем пословима. Тај се елемент не може одбацити. Све установе овога свијета црпе снагу за свој опстанак у увјетима свога постанка и развитка.

Православна црква у епископском народу, а нарочито у овом дијелу епископског народа, има своју историју. Патријарх Чарнојевић, који је народ превео, био је и пастир цркве и вођа и заштитник свога народа. Патријарх тражили су ону аутономију; борили су се за њу и бранили су је заједно с народом.

Православно свештенство поноси се, што је православна црква, народна црква, бранитељница народног језика и народног чувства. Од те свезе постају дужности, које се без велике штете не могу прекидати. С тога мора жалосно одјекнути у народном срцу онај приговор с клерикалне стране пропалајем епископским политичарима, јер су се ти политичари борили за народна права, на ако су у тој пералној борби подлегли, нијесу засудили е тога ове провије црквенијех престајника. Оваки политичари борили су се, на другом мјесту и другијем оружјем, пушком и јатаганом, и за цркву своју и за слободу народа свога, али их црква није одбијала од себе, него им је отварала своја врата.

Осврнути смо се да ове детаље по дужности новинарској и патриотској. У Карловцима нијесу расправљани искључиво црквени послови, него и народни. По српједи су народна права и народне тековине. Могу ли свештеници у име цркве рушити те тековине? Ако погледају на цркву, смисловаће се!

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Прослава Југославенске Академије.) Нарочити извјештај београдског „Дневног Лиета“ гласи: Све загребачке новине ових дана објавише, да ће југославенска академија знаности и умјетности прославити 25-годишњицу свога живота и неуморнога рада њених трудбеника, у својој све-

на настависмо пут право на Данилов град.

На Даниловоме граду ручали смо момачки Никшићкога јела и пића: лебела меса овнујекога, добра вина црвенога и пшенична хљеба бјеливога.

Когод се нашао присутан, сваки се понудио, да с нама сједи и да јоде. Призваци Никшићке части, дочека и отирања, разносило се свијем путем, а на Даниловоме граду још већма потврдило су неколико одушевљених и патриотских здравица за срећу и наредак онога овнајанага дијела српскога народа.

Перјанике је вођа Томаш у име омаодине особито частно.

При ручку на Даниловоме граду ријешили смо, да се на сваки начин сврше овом приликом на Дукљу. Узгорисаћемо часом код војводе Михајла Никшића на Враницима Њивама, на отоле пјенке на опанке, да видимо тај чувени Помпеј у Црној Гори.

Речено — учињено.

Дукљу смо онако на трк легитимично прегледали пењајући времена овом приликом, да никаквих стварних података прибљежимо; а код војводе Михајла били смо баш како ваља и требује људски дочекани.

Још нам је напоменути, да смо пролазећи мимо крвави Спуж приповиједали и пјевали пјесме о чувеним јунацима Виду и Мирчети. Том приликом један из дружине поменуо је и витешку смрт Михајла Лазова Рајковића, који је погинуо на ледским вратима од крвава Спужа; а други је приповиједао о Миловану Матијаневићу Шећановићу, како се последељег рата, год 1877, у зарок пред свом дружином, при крају ноћно и ускочио у турски логор на Подање, на им отоле — и без ране и без мртве главе — узео алај-барјак и одвео коња четвртака.

У Подгорицу смо присијели за дани. Починули смо код бригадијера, г. Јова Мар-

чаној сједници, која је одређена 28 новем. (10 дец. по н.) у 5 часова у вече у својим — академским просторијама.

Радећи у академији и гледајући како академиске пчеле посведневно и с највећом марљивошћу сабирају с цвијетова мед за своју кошницу, једва сам чекао дан те свечаности, те да их све скупа на свечаној служби науке видим, и да чујем бесмртнице, како величају храм науке и просвјете.

У речени дан био сам у академској палати у 4½ часа по подне; и већ сам тамо застао њенога творца, који са веселим лицем и ведрим челом дочекиваше госте, с највећом љубазношћу и предузетљивошћу. На лицу му се могла пријетити необична радост; јер слава академиска припада њему више него икоме.

Тачно у пет часова дође председник академије, др. Торбар; и одмах се сви искуписмо у салу, гдје је публика већ с нестријељем очекивала свечани тронутак отварања сједнице. Кад су ме довели на одређено за ме мјесто, ја сам с неком побожношћу стао и погледао по олтару просвјетнога храма; и цијела физиономија збора и уреш олтару произвели су на мене неке особите утиске, које човек не умје свакад да објасни. Публика је улазак председника и осталих академика поздравила са устајањем и — живјели!

За тим је настала типина, академици су заузимали сваки своју столицу и одређено му мјесто. За председничким — узвишеним столом засједоне три смјерна и побожна службоца Божја — три свештеника христове цркве, који су судбом Божијом одређени и за свештеника олтару Академије знаности и умјетности: пресједник академије прото др. Торбар, с десне стране му потпресједник, архимандрит-каноник др. Рачки, а с лијеве стране тајник академије, свештеник др. Ткачић. — С ниже них за друга два стола сјеђаху остали академици. А испод ових бјеше публика.

Пресједник устаје и објављује, да је академска свечана једница отворена. За овим је устао др. Рачки и прочитао је писмо покровитеља и добротвора академије, епископа Штротмајера, којим он честита академији 25-годишњицу. Писмо од значајне садржине са пуно љубави, поште и уважења према храму просвјете и трудбеницима његовим, и са топтим и искреним жељама у будућности. Публика је изразила своју ердану благодарност узвишеном добротвору академском са устајањем и несликом живио!

Послије овога је пресједник, др. Торбар прочитао свој говор о свјетској цивилизацији, која се вјековима гаји и његује у свима народима и државама, но која ипак још није дошла у све кутиће свијета, због чега је — вели — и ова академија установљена да цивилизацију проноси и шири у колико јој буду силе допуштале. Говор је био прави академски, и с пажњом га је публика сааушала, поздравивши бесједника по завршетку са: живио!

За тим је тајник др. Ткачић прочитао овогодишњи академски извјештај о целокупном стању и раду академије. Из истог се примјетило, да загребачка ака-

демија, при свима неприликама, напредује гигантским корацима у свима правцима и одношајима. Она и материјално стоји добро; располаже са имаовином од једнога милиона флорина, што је, заиста, сваком пријатељу академије врло пријатно било чути. Са извјештајем су остали сви задовољни, и члановима и председничтву академије публика је изјавила свечану благодарност.

По том је узео ријеч г. др. Рачки, коме је била одређена улога, да бесједом својом прослави 25-годишњицу. Публика је с нестријељем очекивала да чује исто ријучу академије, за саме творце и осниваче њезине, као и да чује за остале пријатеље и трудбенике њезине. Г. Рачки, пријатан и љубаван у опште персону, отпочео је свој говор са дрвључким гласом, — видјело се да га је тај момент дубоко потресао. Његова скромност избила му је на лицу његовом црвен; јер је морао и о себе говорити. На рече: „морам и ако ми је незгодно признати, да је мој живот тијесно везан, и управо уткан у живот наше академије, на ми је мучно о себи говорити; али ћу бити непрестасан“. И, заиста, он се одржао на висини. О себи је врло мало или управо није ништа рекао. Све заслуге и своје и туђе за академију, које су јој за 25 год. учињене, пренио је на друге, а нарочито на епископа Штротмајера. Његова је — вели — мисао и његова су средства а ја сам само толико учинио, што сам с пријатељима и с друговима мојим отклонио све неприлике, које су пријечиле остварењу те племените и узвишене замисли... Његова даржељивост превазилази мјере обичних људи. До сада је дао преко 100.000 фор. и још сваке године прилаже сад по 1000 форинти“.

Говор је г. Рачкога био богат и врло интересан. У говору је повукао паралелу између старијих и знаменитих академија са овом од најмањих академија; и цифром је доказао, да, у срањењу са приликама, годинама и средствима, којима све располаже, ова ни у колико не изостаје од својих старијих друга. Говорио је и о развију француских, енглеских, руских и италијанских академија, њиховом уређењу и аутономији; а за тим је свратио пажњу публике на историјски развитак и живот загребачке академије, и на њено уређење, аутономију, средства и прилике у којима се налази наводећи да се она угледала и угледа на најсавршеније и најбоље друге своје. И најзад је побрзојао раднике и радове академике који су у разним академ. издацима свијету приказани за ову прву четврт првог јој столећа. У раду су учествовали сви Словени, па и неколико Немца, Француза и Италијана. Међу Словенима набраја 15 Срба радника. — Радова је — вели — било више од 700 разне садржине, а понајвише историјско-филозофских, а најмање философских. Завршио је са академским драгоценостима: књижицом, архивом и галеријом слика. За књижицу рече, да има преко 32000 разних књига, дјела одобране и вриједне садржине. У архиви — вели — има 1600 рукоп. књига и преко 30.000 разних листина; а у галерији слика близу 400 старих и нових портрета. — Говор је био дугачак

Су обије стране улице уздиже се погоступ близу двије педи висок. Улица је у старој вароши сада божа: причали су нам преко 150 махала. Ми смо прошли „криву кинмаду“, „квинмаду“ и „Абданића-маду“ које се укрпћају све на Главници код Драчке цамије. Улице су за чудо уске а искривудане и неперсијанске на махове омањим сокацима и путањима, тако да би се и вјешти кадауа смео. Једном маде даље што не залутаемо, јер мислели да идемо напријед, два пута се повратисмо на једно исто мјесто. Из те непогоде изведе нас њека водарица, која бјеше потезала на воду.

Бјеше већ добро мрло и дошло вечерање доба; али омладина не хтје пропустити згодну прилику, да не види и нову Подгорицу „сахат-кулу“. Унутисмо се за то из Драча право на „Зетски“ или „Житни пазар“, који затвара раскрсницу четири дугачке махале, бина: „Дехер-махале“; „Војводића махала“; „Бушат-махале“, која се пружа чак до Болице и „Ружица-махале“. Сахат-кула налази се на сред пазара. Облика је четируголног, а висока на пет бојева. На њој се налази и старо звоно још од старих турских времена. Данаас са „сахат-куле“ избија дивни и експансионистички сат четврти и уре свој Подгорици.

При повратку на вечеру причао нам је један Куч, да се чак далеко тамо налази кућа Јуса Мучина у Мучића-махалу и да је кућа ограђена пространим високом и тврдом авлијом су неколико пандурица околу. Јусе је био чувени јунак и мег андија, а погинуо је од руке свога сокола, Пера Поповића Дрекаловића, њерне слуге војводе Марка Миљанова.

О томе јуначкоме меџдану пренисали смо и народну пословицу, која се цијева овако:

Бјела вила кликовала,
А војводу Марка звала:
Устај Марко, устај дино! —

али његова богата и интересантна садржина, као и лијепа и пријатна дикција бесједника учинила је те публику у пријатном задовољству и великом интересирању није ни осјетила, кад је 1½ часе прошао, а толико је говор трајао. По закључку публике је живо и с пљескањем говорника поздравила и благодарила му са многобројним хвала и живио!... На чему се и сам бесједник е пуно љубазности захвалио, а по том је сједница закључена.

Поеље свега следовало је честитање академији 25-годишњице живота и рада; и по том се публика е пуно задовољства развијала.

Сав рад академски, па и ова скромна академска просвета даје јаку наду, да је будућност словенскога народа. Само је жељети да се међу Словенима гаји више љубави, слоге и јединства; а мање племенске диобе и мржње.

При свечаности примјетило се осуетство званичне хрватске (!!). Сигурно је узрок партијска тјесногрудост, као и у Србији. При том чудновато ме је изно надило осуетство загребачке омладине, и правна дужност и неинтересовање свеучилишне омладине према овој, сваке поште и уважења достојне установе!... У овом одношају рекао бих да се наша срп. омладина, нарочито великошколека, много више одликује, што вој служи на част, а Српству на понос. — Жељети је, да се и хрватска омладина што више загрпје просвјети, идеалима и љубављу према дадалн српско-хрватскога језика и хрватске књије. Јер: на маљама свијет остаје — вели српско-хрватскога јеванђеље, које треба да они цијело на изует знају.

L. Kuba. — Svatem Slovanskym. Praha. 1892. seš. 6 i 7.

Г. Куба продужује своје путовање по Црној Гори, и чим даље у дубљину Црне Горе, све стаје занимљивије. У посљедњијема двијема свескама описује се његово бављење у Подгорици и њезиној околини, особито посјета Дукље. Опет су предлијене и сасвијем оригиналне слике: цамија Главатовића и још једна цамија у старој вароши, Миркова варош, православно гробље, риболов на саставцима Зете и Мораче, пшереки мост са кућом војв. Михајла Нишпа, Дукља и др. и неколико подгоричких типова: све је то врло живо и карактеристично. У тексту неколико интересантних сцена, међу којима је најзанимљивија глава „Моји бенефицијанти“ (стр. 163—173), у којој он представља неколико типова с објашњењем, како присташе ти људи, да се даду еликти: непочетка опш се устезали, а после показаше се јако марљиви и брижљиви да њихове слике изађу најдешње у најдешњијема хаљинама; при чем г. Куба морао је испуњавати и њихове каприје. Тако и, пр. један примјетно на својој слици, да је крај поса био: што је било усуд еунчане свјетлости што је на њега надала; узалуд је објашњавао то г. Куба и морао бацити сјенку тамо, где ће није било, и тек тада он се уморио и примно је своју бесјатну слику.

Овом приликом г. Куба чини једну врло умјетну и праведљиву примјетбу:

Устао је српско племе
И сви момци Дрекаловић...
Сваки стоји Марка гледа:
По не оне млади Перо,
Млади Перо, соко сини,
Он зачаче кумбурије
Па ушета у цамије,
И ће нађе Јусе-бега
Он на њега пушке нади,
Нароче му срце жино,
Бјежи тада млади Перо,
А за њим Турци лете:
Гоне Пера горекот зибора:
Стрелом га, убише га,
На сабле га разнесоше,
На комаде ископаше.

Послије толике дневне трке и вожње, толико шетње и ходнице по вароши, лако је представити: како нам је морала вечера пристати. Та прихваћана смо се као гладни вукови. Вођа Томаш био је сам на коњаку, али није пропуштавао до поноћи шилати улаци по нашим становима, да га потанко извијесте о свему; како му је дружина. О томе смо се увијерили нас неколициња, који смо били задружнији и код којих је г. бригадиер Јово Мартиновић по вечери дошао на сијело, гдје смо до иза поноћи провели у најбољему расположењу.

— Дакле, омладино, јесмо ли се разумјели: сјутра прије одласка код мене на ручак! Добре воље и милосрднога дочека биће изобила, а друго што Бог и кућа да! — поновиће бригадијер Мартиновић свој позив и по трећи пут дижући се и врећући дома.

— Хвала, брате Јово! Ми бисмо код тебо драговољно и без ручка дошли, а камо ли да не дођемо на ручак! — одзиву се њеки.

— Е добра ноћ, браћо! — рече и крене г. бригадијер.

— Живио бригадијер! — заврши дружина сијело.

И би свјетлост и би мрак.
Дан осми.

„Али у сваком случају — говори он — ја примјешавам велику разлику између карактера Црногорца и других народа. Спрема странца Црногорци немају непо- вјерљива, као што је то на другим мјестима; код њих има само резервираност, уздр- жљивост, очекивање у погледу тога, каквим ће себе показати нови човек. Али то не траје много и он брзо ступа у повјерљиве одношаје са странцем. Што је узрок томе? По моме мишљењу, Црногорци су — народ који није никад склањао свој врат под туђи јарам и увијек знао је одржати своју самосталност, и то је развило у њима вјеровање у самих себе, т. ј. убје- ђење, да они немају се бојати од никога и од ништа. Околности створиле су од Црногорца ригоре и јунаке, због чега неповјерљиве, као мајка страха, сасвијем је туђе Црногорцима.“ (стр. 172).

Види се да је путник врло добро заврио у дубљину душе народа, који сада износи пред свијетом у сликама пером и лансином, у чему ми желимо њему и очекујемо потпуни успјех. X.

(Нове књиге.) Примили смо на приказ:

О утицају домаће дисциплине од Јосифа В. Стојановића. Накладом књижевне Брате Павловића, Ншп. штампарија Ђорђа Муца, 1993. У осамни 40 страница. Цијена 40 пара.

Црногорка приповијетка Францеска Д'Онгара, с немачког превео М. Ј. Шимић. Друго поправљено издање. Крагујевац, штампарија Анд. Јовановића. У осамни 54 странице. Цијена 25 новчића.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 18 децембра.

(Имен-дан Престолонашљедника.)

Јучер поводом имендана Његове Свјетлости Престолонашљедника Књаза Данила било је у дворској капели у 11 сати благодарње у присуству Његовог Височанства Господара, Њ. Њ. С. С. Књажевница, Књажевиња Мирка и Књаза Петра Карађорђевића, државнијех веледостојника и чиновништва.

(Годишњи Парастос.) У суботу на дан Св. Спиридона била је заупо која архијерејска служба са парастосом у катедралној цркви за душу блаженопочившег Књаза Ђорђа Карађорђевића.

(Из Читаонице.) Уочи имендана Њ. С. Престолонашљедника Књаза Данила била је свечана забава. У првом дијелу г. проф. Ђенава читао је Бранков „Пут“ и тумачиога, а г-ђица Јелена Мартиновићева декламирала је Змајеву „Шјесму о јесени“. Војена музика свирала је неколико одабранијех комада. У другом дијелу слиједила је игра- ка, која је трајала до два сата послје поноћи. Њ. С. Књажевић Мирко по- частво је забаву својим присуством преко цијелог првог дијела. Простори- је читаонице биле су пуно позванијех, а у друштву је владало најбоље рас- положјење. За вријеме забаве у више махова испред Зетског Дома пушта- вани су ватромети.

РАЗЛИЧИТО.

(Панама — скандал.)

(Свршетак.)

Овај услов, скончан са његовим обе- ћањем, потпуно је уништио вриједност тога обећања и проузроковао страшно забуну на буре и у много хиљада поро- дна. Листови немилосрдно навалише на Лесене, на и у парламенту напернице оштре интерелације на владу због те ствари, а још оштрије нападше Лесене. Говорило се и то разлогом, кад Лесене није умно да одржи своје ријечи за првих 600 милијуна франака, онда не ће ни за других занесаних 600 милијуна заградити канала. Све новине и велики дпо посланика захтијеваше, да се Лесене оптужи пред судом, а за неких 600 милијуна да му се не даду. Панаменке дионице, које са 500 франака западше на 240 франака изнова се преврнуше стрмоглавице и снадише на 20 франака.

Тада је Лесене пошао онијем кобним путем, који га је довео до пропасти. По најврво је подмитио парижке листове и веколике остале у Француској. Подмитио е сувите и дописнике иностраних листова.

У улици парижке оп ре пмаде једна малешна књижица за изнајмљивање, у коју долазе ачетог црјелог свијета. Оиће се састаје инострани новинари и оиће се могаше дознати, који је лист и који дописник колико мита примио. У сплететелено дру- штву и у клубу иностраних новина пропо- сило се од уста до уста, ко се за колнке паре продао. Понекад би се спомињале оријанше свете, особито у савезу са дописницима англиских листова. Уредник једног веома распрострањеног парижког листа одобрио је попућено мито од 300.000 франака. Лесене је на то испод руке купио тај лист и изобличио уредника. Колико се харино новац, види се по овом случају, који ми је причао дописник једног немачког листа и Берлину.

Истом дописнику из Берлина требало је новаца. Пошао је у улици Кабрае, у палаци Панаменког друштва. Овдје је на своју посјетницу послао г. Фонтанину, једном од главних оптуженика у садашњем панаменком скандалу. Мало за тијем изнио је послужитељ упутицу, нека главни благајник изда берлинском дописнику напутицу на 2000 франака. Пет минута доцније већ је дописник нотисао и намиру на 2000 франака. Оваквих случајева било је деснице на дужине.

Но у тој улици извршавани су само ситни послови, да речемо „домаћа“ подми- љивања и назарења. Мита у велике извр- шавало је г. Артон, тај исти, о којему се недавно јавило из Париза, да је умакао из пријестонице републике. Прошлост Артонову застире по њега благотворни мрак. Тога мрака нестaje истом онда, када је почео да води неку таумачку друштву у провинцији. Но догрдио му је позориште и он је постао новинар. Доцније напустио је и тај занат и отворно радњу за оглаше у новинама, за тијем је постао агент на буреи. У кратко, који га добро познају, говоре о њему, да је свега вијека већ све и сва био, само поште не човек још није био. Он се држао начела: пошто је поштење крајња мета, ваља отпочети непоштено на поштено свршити, а не као што имаде људи, који поштено живе, а као шиткови умру.

У то доба панаменке недаће имао је Артон близу буре своју малу банкарницу, осим тога радио као агент. Особито је примао оглаше за иностране листове и посредовао чланке за рекламу. Писарница му бјеше на четвртој кату у тијесном, мрачном и прљавом стану од двије улазне одаје и писарнице, која бјеше исто тако тијесна и мрачна, али још прљавија од оне двије улазне одаје. Зидови бијаху облијепљени портретима и сликама из изустрованих новина. Покућство бјеху неколико трожних столица и један сто, на који би слуга нагомлао новине. На овом столу лежаху свиколики велики листови на свијету. И ове одаје бјеху у оно доба вазда пренуне парламентарних чланова, новинара, банкара и агената. У писарници стојаше још и једна велика благајница. Из ове благајнице излазили би милјијни у дженове уредника и парламентарних посла- ника. Али колико милјијна, то ће се мучно икад установити. Да не речемо много, панаменко друштво потрошило је 100 милјијна франака на то, да на њима етече оних осталих 600 милјијна.

Кад листови бијаху подмињени, одје- дном се промијени глас штампе и ушљед тога и јавно мишљење у Паризу. Како су се отприје надметали у томе, да кују у звијезде Лесене и Панаменко друштво. Ови купљени славопоји не могаше обманути озбиљних људи, банкара и буржоанаца; та ови су се толико пута послужили повка- реном, у мито и непоштењу беспримјерном парижком штампом, да су одмах јасно знали, који канцелис управља овим словопојима по новинама. Али радници, умирвљене блаудице и крчмари који ће се заклети на сваку ријеч по новинама као на св. писмо, ови се замијеше, те када парламент помоћу подмињених новинарка усвоји прије- длог, да Лесене може изнова подићи зајам од 600 милјијна, смјестине своје уштећене паре у нове панаменке дионице. Повјерење према Лесенеу тако је изнова покочило, да су у Паризу и Лондону за један дан биле пописане дионице на 600 милјијуна франака.

Шта је Панаменко друштво учинило е овим парамма, о томе живи људи ни п јма немају, а мртва уста, међу њима барон Рениацх, не говоре. Можда ће то дознати скоро изабрано парламентарно повјерење за панаменки скандал, али — можда и не ће. Врло је вјероватно, да не ће. Јер и у одбору ће се јачачно истакнути подмињени — упутици. Но ије су да су оних 600 милјијуна, главно је да их нема ни пана- менског канала. Радови су још прољетос обустављени, а република Колумбија, ако има новаца и воље, може сама даље копати канал.

Какву је страшно пропаст изазвала ова панаменка криза међу сиротим радницима, види се по томе, што се панаменке дионице пуштене у свијет за 500 франака врјед- ности данас продају на буреи за — 12 фр. Из „Сар. Листа.“

(Штампарска парипца против Св. Хурбана Вајанског.) У прошлу суботу је започела пред поротним судом у Пожуну штампарска парипца против словачког књи- жевника Светозара Хурбана Вајанског, због чланка, који је био штампан у сло- вачким „Нар. Новинама“. Није нужно спо- менути, да је у тој штампарској парипци питање народности по сриједи. А за повод послужио је ово: Словаци су својевољним и јавно скупљеним прилозима дигли спо- меник заслужном патриоти и бившем супе- ринтенденту др. Јосифу Хурбану у Хлубо- ком који је прије 4 год. умро. Осмог септембра 1892 год. требало је објавити свечано откривање и посвећење тога спо- меника. У ту цијел дошли су у Хлубоко чланови црквене општине са сениором Кашком на челу и нешто покојник код свога народа није само познат био као одлучан свештеник, него је као словачки патриота и прави борац за народне и просвјетне интересе свога народа слављен био, те је скуп многобројно посјећен. Мађарска влада извијештена за времена о тој свечаности, која је обнародована била у новинама, послала је у посвећљем тре- цутку солгабирова е брахијалном еилом у Хлубоко тим упуством, да се свечаност предуприједи, не давши никоме да до спо- меника дође, ма да никоме од учесника није била позната забрана. Пожтованац и пријатељи покојникови дођоше многобројно у Хлубоко и нађоше цијело село жада- рима окољено. Међу учесницима налазила се и удовица покојникова е три сина, те и овима забрањено да приђу гробу мужа и родитеља е том примједбом, да беду их обзиром на шпесте припустити, ако се легитимирају. Наравна је ствар, да се тај услов е огорчењем одбио. Најстарији син покојника сарадник „Нар. Нов.“ и вјеран син народа свога написао је због тога поступка политичке власти чланак, због којег је, као што је горе речено отпочела расправа пред поротним судом у Пожуну. И ова парипца је једив нова фаза бес- крајном гонењу словачкога народа, која већ неколико деценија трају. Затворили су им школе, које су новинама словачких родољуба подигнуте. Укинули су им „М. Словенску“; воде им дјecu у мађарске крајеве да их помађаре, те да их сасвим однај оде. Чланак инкриминовани дакле написао је син покојника у одбрану усво- мене свога оца, који је народу своје огромне услуге чинио и који је, као неу- страшни борац за цркву и народ свој, толиким гонењем изложен био.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА“.

ПРИЗ, 12 децембра. — Сенат је овластито да се издаду суду пет сенатора. У камара при расправи интерелације Милевоја односно изјаве Рувијерове о употреби тајног фонда новцем друштва панаменког, Рибо је изјавио, да се влада неће пуштити застрашити, а да неће пропустити никакву своју дужност. Камара је гласовала повјерење влади са 353 гласа противу 91.

БУКАРЕСТ, 12 децембра. — Трговачка конвенција са Италијом данас је потписана.

ПРИЗ, 13 децембра. — Камара је усвојила пројект трговачког уговора са Црном Гором на основу међусоб- ног поступивања највише повлашћенијех држава. „Хавас“ дементира одлучно клевету листа „Голоа“, да је госпођа Карлотовна примила 200 хиљада из панаменког фонда.

ПЕТРОГРАД, 13 децембра. — Стање здравља Гирсова се побољшало. „Славјанскоје Обзорнице“ престаје изазити.

ДУБЛИН, 14 децембра. — Извр- шен је покушај да се лагума стап др- жавног секретара Морлеја. Један по- лицај остао мртав од експлозије.

ПЕТРОГРАД, 15 децембра. — Суд је осудио Исејева државног са- вјетника и секретара академије лије- шњих вјештина на губитак свијех пра- ва и на изгнање у Сибир због злоупотреба у вриеме дужности.

СОФИЈА, 16 децембра. — Са- брање је затворено.

ЛОНДОН, 16 децембра. — Кра- љица је одликовала румунског пре- столонашљедника редом „Подвезе“.

ПРИЗ, 17 децембра. — Судско стручњачко извијење тијела Рајнахова није нашло трага никакве смрти не- природне. „Сика“ доноси да је коали- ција булажника и монархиста органи-

зирана по провинцијама противу репу- блике.

ПРИЗ, 18 децембра. — Јутрос експлозија пред префектуром полиције. Није било никакве штете. Званично се оповргава вијест, да је перипција на- шла, да је Рајнах од природне смрти умро. Перипција још није довршила свој рад.

ХАМБУРГ, 18 децембра. — Било је седам случајева колере. У алтопи двојица су умрла.

Другог јануара 1893 године, чи- нићу годишњи помен у „Влашкој цр- кви“, мојој непрежаљеној супруги Ста- ни. Молим пријатеље, да изволе при- суствовати овоме тужном спомену.

Т. Вукотић.

О Г Л А С.

У великој гостионици, ново уре- ђену и елегантно меблирану кафану са бильаром за карамбол и партиде, — отварам 20 ов. мјесеца.

ВУКО ВУЛЕТИЋ.

ОБЈАВА.

Број 1051.

Даје се свакоме на знање, да Државна Каса неће, од 1-вог Јануара 1893, примат ви- ше Цванцике; — старе комате сребрне од по два фиорина, а тако ни никакву врсту сре- брних талијерах.

МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈЕ.

ОБЈАВА.

Број 911.

Даје се на знање свијема онијема који при себи имају акција — (у оригиналу) — Цетињске Гостионице, да их најдаље до 1-вога јануара 1893 године поднесу, сами — или преко својијех пуномоћ- ника — потписатоме Мини- старству, које ће им глав- ницу одмах исплатити.

Цетиње, 16 Октобра 1892.

Министарство Финанције.

ОБЈАВА.

Пароброд друштва Унгаро-Хрват- ског, привремено док трају карантине, промијенио је свој распоред — како следеује:

Свако 15 дана долази преко Ко- тора у Барску Луку посељеником у 10 сати прије подне.

Пети дан сврће под Оцињ, на из- Ошња иде управо пут Бари (Италија). Из Бари дође управо у Котор у сри- једу у јутро.

Крца у црногорским лукама за Бари животињу.

Оволико ради знања трговцима, који би шљели крцати стоку за Ита- лију.

Цетиње, 10 новембра 1892.

Број 908.

Из канцеларије: КЊ. ЦРН. ПОМОРСКЕ УПРАВЕ.